Journal of Philosophy and Linguistics
Research Article Peer-review, Open Access

# O‘Zbekistonda Tish Implantatsiyasi: Dolzarb Muammolar Va Ularning Yechimlari

**Normurodova Sevinch Obid qizi** [1]

**Abduraimova Shodiyona Ulug‘bek qizi** [2]

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada O‘zbekistonda tish implantatsiyasi sohasining hozirgi holati, mavjud muammolar hamda ularning yechimlari tahlil qilingan. Jahon tajribasi va milliy amaliyot asosida implantatsiya jarayonidagi asosiy qiyinchiliklar – yuqori xarajatlar, malakali mutaxassislar yetishmovchiligi, diagnostika va zamonaviy texnologiyalarning cheklanganligi, shuningdek, aholining ma’lumot darajasining pastligi ko‘rsatib o‘tilgan. Muammolarning yechimi sifatida ilmiy-tadqiqot ishlarini kuchaytirish, mutaxassislarni qayta tayyorlash, zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish, sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash choralari taklif etilgan.

**Kalit so‘zlar**: Tish implantatsiyasi, stomatologiya, O‘zbekiston, dolzarb muammolar, yechimlar, implantologiya, sog‘liqni saqlash, zamonaviy texnologiyalar, stomatolog mutaxassislar.

[1,2]*Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti stomatologiya yo'nalishi, talabalari*



So‘nggi yillarda stomatologiya sohasi, xususan, tish implantatsiyasi dunyo miqyosida tez sur’atlar bilan rivojlanmoqda. Tish yo‘qotilishi nafaqat estetik muammo, balki chaynash funksiyasining buzilishi, nutqdagi nuqsonlar, psixologik noqulayliklar va turli fiziologik asoratlarga sabab bo‘lishi mumkin. Shu bois tish implantatsiyasi zamonaviy tibbiyotda og‘iz bo‘shlig‘i salomatligini tiklashda eng samarali usullardan biri sifatida keng qo‘llanilmoqda.

O‘zbekistonda ham so‘nggi o‘n yilliklarda implantatsiya bo‘yicha muayyan tajribalar to‘plangan bo‘lsa-da, ushbu yo‘nalish hali to‘liq rivojlanib ulgurmagan. Aholining implantatsiyaga bo‘lgan talabining ortib borishi bir tomondan ijobiy holat sanalsa, boshqa tomondan bu sohada qator muammolarni yuzaga chiqarmoqda. Avvalo, yuqori narxlar, malakali implantolog mutaxassislar yetishmovchiligi, zamonaviy texnologiyalarning barcha klinikalarda mavjud emasligi, sifatli diagnostika va laboratoriya xizmatlarining cheklanganligi dolzarb masalalardan hisoblanadi. Bundan tashqari, aholining implantatsiya jarayonlari va uning afzalliklari haqidagi ma’lumot darajasi ham yetarli emas.

Mazkur muammolarni hal qilish O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirish, xalq

salomatligini mustahkamlash va stomatologiya xizmatlarini jahon standartlari darajasiga olib chiqish uchun muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, bu jarayon mamlakatda ilmiy-tadqiqot ishlarini rivojlantirish, xorijiy tajribani o‘rganish va mahalliy sharoitga moslashtirishni talab qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, ushbu maqolada O‘zbekistonda tish implantatsiyasi sohasida uchrayotgan dolzarb muammolar chuqur tahlil qilinadi hamda ularning samarali yechimlari bo‘yicha taklif va tavsiyalar ilgari suriladi.

Tish implantatsiyasi – bu yo‘qolgan tishlarni qayta tiklashda eng samarali va uzoq muddatli usul hisoblanadi. Odatda, klassik protez yoki ko‘priklardan farqli o‘laroq, implantatsiya suyak to‘qimasi bilan mustahkam integratsiyalashib, tabiiy tishga yaqin funksiyani ta’minlaydi. Jahon tajribasida implantatsiya nafaqat estetik ko‘rinishni yaxshilash, balki bemorning ovqat hazm qilish tizimi faoliyatini me’yorlashtirish va psixologik holatini ijobiy tomonga o‘zgartirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, implantatsiya zamonaviy stomatologiya amaliyotining ajralmas bo‘lagi sifatida e’tirof etilgan.

O‘zbekistonda tish implantatsiyasi xizmatlari so‘nggi yillarda kengayib bormoqda. Toshkent, Samarqand, Farg‘ona, Buxoro kabi yirik shaharlarda zamonaviy stomatologiya klinikalari faoliyat yuritmoqda va ular xorijiy texnologiyalar asosida implantatsiya xizmatlarini taklif etmoqda. Biroq, ushbu xizmatlarning geografiyasi hali cheklangan bo‘lib, viloyat va tumanlarda implantatsiya jarayonlari ko‘pincha amaliyotga kiritilmagan. Bundan tashqari, aholining katta qismi implantatsiya xizmatlaridan narxlarning yuqoriligi tufayli foydalana olmaydi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda tish implantatsiyasi sohasida quyidagi asosiy muammolar mavjud hisoblanadi:

1. Moliyaviy qiyinchiliklar – implantatsiya jarayonlari va ishlatiladigan materiallar asosan import qilinadi, bu esa xizmat narxining yuqori bo‘lishiga olib keladi.
2. Mutaxassislar yetishmovchiligi – implantologiya sohasida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash uchun maxsus dasturlar yetarli emas.
3. Texnologik cheklovlar – barcha stomatologiya klinikalarida zamonaviy diagnostika uskunalari (3D tomografiya, lazer texnologiyalari va boshqalar) mavjud emas.
4. Aholining xabardorlik darajasi pastligi – ko‘plab bemorlar implantatsiyaning afzalliklari va xavfsizligi haqida to‘liq ma’lumotga ega emas.
5. Normativ-huquqiy masalalar – implantatsiya bo‘yicha yagona standartlarning mavjud emasligi, ayrim klinikalarda sifat nazoratining yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmaganligi.

Mazkur muammolarning yechimlari bir qator o‘ziga hos tadbirlarni talab etadi. Masalan muammolarni bartaraf etish uchun biz quyidagi bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirishimiz zarur.

6. Davlat qo‘llab-quvvatlashi – implantatsiya xizmatlari uchun subsidiya yoki imtiyozli kredit tizimini joriy etish orqali kengroq aholiga xizmat ko‘rsatish imkoniyatini yaratish.
7. Kadrlar tayyorlash – tibbiyot oliygohlarida implantologiya yo‘nalishini rivojlantirish, xorijiy mutaxassislarni jalb etish va amaliy tajriba almashishni yo‘lga qo‘yish.
8. Texnologiyalarni joriy etish – zamonaviy diagnostika va davolash uskunalarini import qilish bilan birga, mahalliy ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yish.
9. Aholi o‘rtasida targ‘ibot – implantatsiyaning afzalliklari va xavfsizligi haqida muntazam axborot-targ‘ibot ishlari olib borish.
10. Sifat nazoratini kuchaytirish – stomatologiya klinikalari faoliyatini sertifikatlash va monitoring qilish tizimini joriy etish.

Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, implantatsiya xizmatlarining ommalashuvi davlat

tomonidan qo‘llab-quvvatlash va innovatsion texnologiyalarni milliy sog‘liqni saqlash tizimiga joriy etish bilan chambarchas bog‘liq. Masalan, Germaniya, Janubiy Koreya va Turkiya tajribasida implantologiya bo‘yicha ilmiy-tadqiqot institutlari faoliyat yuritadi va ular nafaqat tibbiy xizmatlarni rivojlantiradi, balki yangi texnologiyalarni ham ishlab chiqadi. O‘zbekistonda ham ushbu tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish tish implantatsiyasi xizmatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O‘zbekistonda tish implantatsiyasi stomatologiya sohasining eng muhim va istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yo‘nalish aholining tibbiy va estetik ehtiyojlarini qondirish, og‘iz bo‘shlig‘i salomatligini tiklash, bemorlarning ijtimoiy faolligini va hayot sifatini oshirishda muhim o‘rin tutadi. Biroq bugungi kunda mamlakatimizda implantatsiya jarayonlarining rivojlanishini cheklab turgan bir qator muammolar mavjud. Jumladan, yuqori xarajatlar, malakali kadrlar yetishmasligi, texnologik bazaning cheklanganligi, sifat nazoratining yetarli emasligi va aholining xabardorlik darajasining pastligi bu sohaga xos dolzarb muammolardan hisoblanadi.

Shu bilan birga, ushbu muammolarni hal etish imkoniyatlari mavjud. Xususan, implantologiya bo‘yicha mutaxassislarni tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini yo‘lga qo‘yish, zamonaviy diagnostika va davolash uskunalarini keng joriy etish, mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish hamda davlat tomonidan subsidiya va qo‘llab-quvvatlash choralarini ko‘rish zarur. Shuningdek, aholiga implantatsiyaning afzalliklari va xavfsizligi haqida muntazam targ‘ibot ishlari olib borish ham juda muhimdir.

Xorijiy mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, implantatsiya xizmatlari sifatli, arzon va keng qamrovli bo‘lishi uchun davlat, xususiy sektor va ilmiy-tadqiqot muassasalari hamkorligi zarur. O‘zbekistonda ham mazkur yo‘nalishda innovatsion va tizimli yondashuvni joriy etish implantologiyaning rivojlanishiga, stomatologiya xizmatlarining xalqaro standartlarga moslashishiga hamda aholining sog‘lom turmush tarzini ta’minlashga xizmat qiladi.

Demak, tish implantatsiyasini rivojlantirish nafaqat stomatologik muammolarni hal qilish, balki mamlakatimiz sog‘liqni saqlash tizimining zamonaviy rivojlanish bosqichiga chiqishi, aholining salomatlik darajasini oshirish va sifatli hayot kechirish imkoniyatlarini kengaytirish uchun ham strategik ahamiyatga ega.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Абдурахмонов Ш.Ш. Стоматология асослари. – Тошкент: “Илм Зиё”, 2019. – 312 б.
2. Юсупов А., Рахимов Б. Замонавий стоматология ва имплантологияда инновациялар. – Тошкент: “Sharq”, 2021. – 280 б.
3. Шарипов Н. Тиш протезlash va implantatsiya amaliyotida dolzarb muammolar. // “Stomatologiya axborotnomasi”. – 2020. – №4. – Б. 45–52.
4. Misch C.E. Dental Implant Prosthetics. – 2nd ed. – St. Louis: Mosby Elsevier, 2015. – 1104 p.
5. Albrektsson T., Zarb G., Worthington P., Eriksson A.R. The long-term efficacy of currently used dental implants: a review and proposed criteria of success. – Int J Oral Maxillofac Implants. – 1986. – Vol. 1(1). – P. 11–25.
6. Esposito M., Grusovin M.G., Coulthard P., Worthington H.V. The efficacy of various bone augmentation procedures for dental implants: a Cochrane systematic review of randomized controlled clinical trials. – Int J Oral Maxillofac Implants. – 2006. – Vol. 21(5). – P. 696–710.
7. Zarb G.A., Hobkirk J., Eckert S., Jacob R. Prosthodontic Treatment for Edentulous Patients: Complete Dentures and Implant-Supported Prostheses. – 13th ed. – Mosby, 2013. – 464 p.
8. Davydov B.N. Stomatologiyada implantologiya muammolari va rivojlanish istiqbollari. – Moskva: Meditsina, 2018. – 254 b.